https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.31

УДК 347.121.1 UDC

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАПРАВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ІНОЗЕМНИХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДІВ

LEGAL REGULATION OF SENDING UKRAINIAN MILITARY PERSONNEL TO FOREIGN REHABILITATION INSTITUTIONS

Олександр ІВАХНЕНКО

кандидат юридичних наук,
докторант

Харківський національний університет внутрішніх справ (Харків)

Oleksandr IVAKHNENKO

Candidate of Law Sciences (Ph.D.),
Doctoral student r

Kharkiv National University of Internal Affairs (Kharkiv)

https://orcid.org/0009-0005-5494-8512

Наукова стаття присвячена проблемам правового регулювання направлення українських військовослужбовців до іноземних реабілітаційних закладів. Вивчено законодавчі та підзаконні акти, які встановлюють умови та порядок направлення громадян України, в тому числі військовослужбовців для надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я за кордон. Досліджено погляди науковців, які вивчали особливості правового регулювання надання медичної та реабілітаційної допомоги громадянам України, зокрема військовослужбовцям.

Зроблено висновок, що умовою для одержання реабілітаційної допомоги українським військовослужбовцем в іноземному реабілітаційному закладі є встановлення відповідного діагнозу, перелік яких визначено Міністерством охорони здоров'я України, та обмеженість доступу до необхідної реабілітаційної допомоги в Україні. Вказано, що питання направлення військовослужбовця для проходження реабілітації за кордон може бути ініційоване військово-медичним закладом, на лікуванні в якому перебуває військовослужбовець. Зауважено, що остаточне рішення про направлення військовослужбовця для надання реабілітаційної допомоги в іноземний реабілітаційний заклад приймається міністерством, якому підпорядкований військово-медичний заклад, і погоджується з Міністерством охорони

The scientific article is devoted to the problems of legal regulation of sending Ukrainian military personnel to foreign rehabilitation institutions. It studies the legislative and by-laws that establish the conditions and procedures for sending citizens of Ukraine, including military personnel, for rehabilitation assistance in health care abroad. It also investigates the views of scientists who studied the features of the legal regulation of the provision of medical and rehabilitation assistance to citizens of Ukraine, including military personnel.

It is concluded that the condition for receiving rehabilitation assistance by Ukrainian military personnel in a foreign rehabilitation institution is the appropriate diagnosis establishment, the list of which is determined by the Ministry of Health of Ukraine, and limited access to necessary rehabilitation assistance in Ukraine. It is stated that consideration of the issue of sending military personnel for rehabilitation abroad may be initiated by military medical institutions where the military personnel are being treated. Attention is drawn to the fact that the final decision on sending military personnel for rehabilitation assistance to a foreign rehabilitation institution is made by the ministry to which the military medical institution is subordinate and is agreed with the Ministry of Health of Ukraine and the

здоров'я України та Координаційним центром з надзвичайних ситуацій Європейської комісії. Встановлено, що фінансування проходження реабілітації українським військовослужбовцем в іноземному реабілітаційному закладі здійснюється за рахунок коштів державного бюджету України або за рахунок приймаючої сторони. Встановлено, що супровід українських військовослужбовців під час одержання реабілітаційних послуг в реабілітаційному закладі іноземної держави здійснює Міністерство закордонних справ України через закордонні дипломатичні установи.

Запропоновано внести зміни і доповнення до українського законодавства, яке регулює умови та порядок направлення українських військовослужбовців для одержання реабілітаційної допомоги в іноземні реабілітаційні заклади. Обґрунтовано доцільність встановлення обов'язку міністерства, уповноваженого здійснити направлення військовослужбовця до іноземного реабілітаційного закладу, повідомити про таке рішення відповідний орган влади, якому підпорядковувався військовий підрозділ, де проходив службу військовослужбовець. Наголошено на необхідності визначення суб'єкта владних повноважень серед центральних органів влади, відповідального за фінансування отримання військовослужбовцями реабілітаційної допомоги в іноземних реабілітаційних закладах.

Наведена авторська позиція щодо перспектив подальших наукових досліджень проблем правового регулювання реабілітаційної допомоги українським військовослужбовцям за кордоном.

Ключові слова: реабілітаційна допомога, реабілітаційний заклад, військовослужбовець, іноземна держава, правове регулювання, заклад охорони здоров'я, сфера охорони здоров'я, реабілітація, військовослужбовець, суб'єкт владних повноважень

Emergency Coordination Center of the European Commission. It is established that financing the rehabilitation of Ukrainian military personnel in a foreign rehabilitation institution is carried out at the expense of the state budget of Ukraine or the cost of the host party. It is emphasized that the support of Ukrainian military personnel while receiving rehabilitation services in a rehabilitation institution in a foreign state is carried out by the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine through foreign diplomatic institutions.

Furthermore, it is proposed to make amendments and additions to Ukrainian legislation governing the conditions and procedures for sending military personnel abroad for rehabilitation care in rehabilitation institutions. The feasibility to establish the obligation of the ministry that sends military personnel to a foreign rehabilitation facility to notify the appropriate authority within the military unit where the personnel served about this decision has been substantiated. It is concluded that it is necessary to identify a subject of authority among the central authorities responsible for financing the provision of rehabilitation assistance to military personnel in foreign rehabilitation institutions.

The author's vision of the prospects for further scientific research into the problems of legal regulation of rehabilitation care for Ukrainian military personnel abroad is expressed.

Keywords: rehabilitation care, rehabilitation facility, serviceman, foreign state, legal regulation, health care, rehabilitation, serviceman, public authority

Ефективне відновлення боєздатності військових підрозділів неможливе без реабілітації військовослужбовців, які отримали поранення, травми або контузії під час бойових дій. Відповідна реабілітаційна допомога може бути надана як у реабілітаційних закладах України, так

і за кордоном. Організація закордонного лікування та реабілітації українських військовослужбовців потребує належного правового регулювання. Перелічені обставини обумовлюють актуальність обраної теми наукового дослідження під час воєнного стану та у повоєнний період.

Правові засади надання медичної та реабілітаційної допомоги як в Україні, так і за кордоном неодноразово ставали предметом дослідження українських науковців. Зокрема, такі дослідники, як В. І. Теремецький, Г. А. Миронова,

О. В. Батрин, О. В. Бондар-Петровська, І. С. Андрієнко, Т. В. Федоренко вивчали правову природу медичних послуг [1]. Правові засади надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям в Україні знайшли відображення у працях

М. В. Якимець, В. П. Печиборщ, В. В. Вороненко [2], О. М. Соколової,

Н. О. Васюк, Я. Ф. Радиш [3] та В. В. Волошиної [4]. Умови виїзду за кордон для проходження реабілітації в іноземних реабілітаційних закладах висвітлені у працях дослідників, які вивчали правові засади медичного туризму, зокрема у монографіях А. О. Подзірова [5] та В. М. Пашкова [6]. Однак проблема правового регулювання порядку та умов направлення українських військовослужбовців для проходження реабілітації за кордоном під час воєнного стану не знайшла відповідного висвітлення у працях українських науковців.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей правового регулювання направлення українських військовослужбовців для проходження реабілітації до іноземних реабілітаційних закладів та розробці пропозицій для вдосконалення чинного законодавства.

Реабілітаційна допомога є важливою умовою відновлення стану здоров'я військовослужбовців після поранень, контузій або травм, отриманих внаслідок бойових дій, а отже, і боєздатності підрозділу, в якому вони проходять військову службу. Правовою основою для надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям є Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх родин» (далі – Закон № 2011-XII), Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (далі – Закон № 1053-IX), а також низка підзаконних нормативно-правових актів.

Зокрема, згідно з абз. 12 ч. 1 ст. 11 Закону № 2011-XII військовослужбовці можуть отримувати реабілітаційну допомогу у реабілітаційних закладах всіх форм власності на території України [7]. А відповідно до абз. 14 ч. 1 ст. 1 Закону № 1053-IX реабілітаційна допомога визначається як діяльність фахівців з реабілітації у сфері охорони здоров'я, що передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію функціонування осіб, які зазнають або можуть зазнати обмеження повсякденного функціонування у їхньому середовищі [8]. Таким чином, в Україні встановлено законодавчу основу для надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям.

Визначення реабілітаційного закладу закріплено у ст. 11 Закон № 1053-IX. Реабілітаційним закладом є юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, що надає реабілітаційну допомогу на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право здійснення реабілітації у сфері охорони здоров'я. Серед видів реабілітаційних закладів вказано реабілітаційні лікарні та реабілітаційні центри, центри психологічної реабілітації, а також реабілітаційні відділення та палати окремих лікарень [8]. Отже, у нашому дослідженні під терміном «реабілітаційний заклад» ми будемо розуміти як спеціалізовані реабілітаційні центри, так і реабілітаційні відділення окремих закладів охорони здоров'я.

Науковці наголошують на визначній ролі реабілітаційної допомоги військовослужбовцям в умовах воєнного стану. Зокрема, В. І. Теремецький та група дослідників визначають медичні послуги як форму правовідносин між юридично рівними учасниками, змістом яких є надання медичної допомоги отримувачу реабілітаційних послуг [1, с. 86]. В. М. Якимець, В. П. Печиборщ, В. В. Вороненко стверджують, що в умовах ведення війни надзвичайно потрібним є повернення у стрій підготовлених воїнів, адаптованих для ведення бойових дій на передовій, що передбачає здійснення повноцінних реабілітаційних заходів, спрямованих на формування психологічної стійкості до травмуючих факторів під час ведення бойових дій [2, с. 48]. О. М. Соколова характеризує медичну реабілітацію як диференційовану, етапну систему лікувально-

профілактичних заходів, спрямованих на відновлення здоров'я та функціонального стану організму військовослужбовця за допомогою наступного і послідовного використання методів медикаментозного, хірургічного, імунологічного, психологічного і фізіологічного впливу [3, с. 154].

В. В. Волошина визначає психологічну реабілітацію як комплекс заходів для розвитку функцій психічного здоров'я, супутнього соціально-фізичного компоненту, націлений на реінтеграцію військовослужбовців із психічними розладами до суспільного, професійного та особистого життя [4, с. 10]. Зазначені види реабілітаційної допомоги можуть бути надані травмованим військовослужбовцям як в українських, так і в іноземних реабілітаційних закладах.

Правові засади направлення громадян України для лікування за кордон встановлені у ст. 36 Основ законодавства України про охорону здоров'я. Відповідне рішення може бути прийнято у разі неможливості надання певного виду медичної або реабілітаційної допомоги у закладах охорони здоров'я України [9]. Порядок направлення громадян України для лікування за кордон затверджено постановою уряду України від 27 грудня 2017 року № 1079. Відповідне рішення може бути прийняте за ініціативою спеціалізованого закладу охорони здоров'я, який направляє необхідне клопотання до Комісії Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) з питань направлення громадян для лікування за кордон. Остаточне рішення приймається цією комісією [10]. Водночас порядок направлення військовослужбовців для одержання реабілітаційної допомоги за кордон характеризується певною специфікою.

Згідно з абз. 9 ч. 1 ст. 11 Закону № 2011-XII військовослужбовці, які брали безпосередню участь у бойових діях, можуть бути направлені для подальшого надання їм медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації до медичних закладів, розташованих за межами України. Відповідне рішення приймається на підставі висновку військово-лікарської комісії [7]. Отже, в Україні існують організаційно-правові засади для направлення військовослужбовців для проходження реабілітації у закордонні реабілітаційні заклади. При чому саме військово-лікарська комісія (далі – ВЛК) може направити військовослужбовця в іноземний реабілітаційний заклад для надання реабілітаційної допомоги.

У теорії медичного права надання медичних послуг пацієнту за кордоном визначено як медичний туризм. А. О. Подзіров наводить визначення виїзного медичного туризму як виїзду громадянина України за кордон з метою отримання медичної допомоги – лікування, діагностики, оздоровлення, реабілітації у закладах охорони здоров'я чи санаторно-курортних закладах незалежно від форми власності. При чому серед окремих видів медичного туризму відрізняють діагностичний, лікувальний, оздоровчий, реабілітаційний та інші види [5, с. 19]. В. М. Пашков стверджує, що публічно-правові відносини у сфері медичного туризму включають державну підтримку пацієнтів, які потребують лікування за кордоном [6, с. 103]. Відзначимо, що різновидом державної підтримки пацієнтів може бути їх направлення для отримання медичної та реабілітаційної допомоги в іноземні заклади охорони здоров'я або реабілітаційні заклади. Вважаємо, що одним із різновидів медичного туризму можна також розглядати направлення українських військовослужбовців для одержання реабілітаційної допомоги в закордонні реабілітаційні заклади.

Правовий статус та особливості діяльності ВЛК встановлені Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, яке затверджено наказом Міністерства оборони України (далі – МО України) від 14 серпня 2008 року № 402 (далі – Положення про військово-лікарську експертизу). Як вказано у п. 1.2. Положення про військово-лікарську експертизу одним із завдань проведення цієї експертизи є визначення необхідності та умов застосування медико-соціальної реабілітації та допомоги військовослужбовцям [11]. Тобто встановлення потреби військовослужбовця у проходженні реабілітації належить до компетенції ВЛК.

Згідно з п. 6.13 Положення про військово-лікарську експертизу військовослужбовці за рішення ВЛК можуть бути направлені для надання реабілітаційної допомоги до іноземних реабілітаційних закладів [11]. Звернемо увагу, що в абз. 9 ч. 1 ст. 11 Закону № 2011-XII вживається дещо інша термінологія для позначення надання медичної та реабілітаційної допомоги військовослужбовцям. Зокрема, передбачено направлення українських військовослуж-

бовців до іноземних закладів охорони здоров'я саме для надання медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації [7]. Натомість про реабілітацію у сфері охорони здоров'я не зазначається. Вважаємо, що у п. 6.13 Положення про військово-лікарську експертизу варто вжити не термін «лікування», а поняття «медична та реабілітаційна допомога» в іноземних закладах охорони здоров'я та реабілітаційних закладах.

Важливо відзначити, що у п. 6.13 Положення про військово-лікарську експертизу передбачено перелік документів, які необхідні ВЛК для прийняття рішення про направлення військовослужбовця у закордонні реабілітаційні заклади для проходження реабілітації. Приймаючи відповідне рішення, ВЛК буде вивчати певні медичні документи: виписки із медичних карт стаціонарного хворого, консультативні висновки лікарів-спеціалістів, результати додаткових методів досліджень, довідки про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва). Крім того, ВЛК повинна розглянути військово-облікові документи: довідки про проходження військової служби, у тому числі за кордоном, а також документи про безпосередню участь у бойових діях [11]. Таким чином, рішення ВЛК про направлення військовослужбовця для проходження реабілітації до іноземного реабілітаційного закладу повинно бути обґрунтовано відповідними медичними документами, які характеризують процес лікування й відновлення стану здоров'я військовослужбовця.

Порядок направлення військовослужбовців на огляд ВЛК для направлення в іноземні реабілітаційні заклади для надання реабілітаційної допомоги встановлений у п. 6.16 Положення про військово-лікарську експертизу і включає такі етапи: 1) підготовка подання керівником лікувального відділення, в якому обстежується або лікується військовослужбовець, на ім'я начальника закладу охорони здоров'я; 2) прийняття рішення керівником закладу охорони здоров'я про направлення військовослужбовця на ВЛК для визначення потреби в одержанні реабілітаційної або медичної допомоги за кордоном; 3) направлення на ВЛК командиром військової частини того військовослужбовця, який не перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я, але потребує проходження реабілітації в іноземному реабілітаційному закладі [11].

Окремим наказом МОЗ України від 05 квітня 2022 року № 574 встановлені критерії для направлення громадян України для лікування за кордон на період дії воєнного стану (далі – Критерії для направлення на лікування за кордон). Норми цього підзаконного акту поширюються також на військовослужбовців, які направляються на ВЛК для визначення потреби у реабілітаційній допомозі в іноземних реабілітаційних закладах. Згідно з п. 2 Критеріїв для направлення на лікування за кордон відповідне рішення може бути прийнято стосовно саме тих військовослужбовців, які потребують надання такої реабілітаційної допомоги, доступність якої значно обмежена в Україні. У підзаконному акті встановлено перелік діагнозів, наявність яких може бути підставою для направлення військовослужбовця за кордон для одержання реабілітаційної допомоги [12]. Отже, ключовими умовами для одержання реабілітаційної допомоги військовослужбовцем в іноземному реабілітаційному закладі є встановлення відповідного діагнозу та обмеженість доступу до такої допомоги в Україні.

Порядок направлення військовослужбовців на лікування за кордон затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2022 року

№ 411 «Про забезпечення організації направлення осіб зі складу сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на лікування за кордон» (далі – Порядок направлення військовослужбовців для лікування за кордон). Цей підзаконний акт передбачає, що рішення про направлення постраждалого військовослужбовця для реабілітації до іноземного реабілітаційного закладу може бути прийнято в за такою процедурою: 1) ініціатива про направлення військовослужбовця для одержання реабілітаційної допомоги в іноземному реабілітаційному закладі може виходити від того українського військово-медичного закладу охорони здоров'я, в якому військовослужбовець перебуває на лікуванні; 2) якщо військовослужбовець одержує медичні послуги у закладі охорони здоров'я, який не належить до сфери управління органів влади сектору безпеки і оборони, то керівник такого закладу повинен звернутися до керівництва військово-

медичного закладу. Необхідно підготувати клопотання у довільній формі про направлення конкретного військовослужбовця для реабілітації в іноземні реабілітаційні заклади. До клопотання додаються медичні документи пацієнта-військовослужбовця, які характеризують його захворювання та особливості лікування; 3) керівник військово-медичного закладу у разі надходження відповідного клопотання має створити консиліум, до складу якого повинні входити не менше п'яти лікарів, два з яких працюють у цивільних закладах охорони здоров'я. Консиліум здійснює розгляд клопотання протягом трьох календарних днів після його надходження; 4) керівник військово-медичного закладу охорони здоров'я та лікуючий лікар військовослужбовця готують перелік документів необхідний для прийняття рішення про направлення військовослужбовців для проходження реабілітації в іноземному реабілітаційному закладі. Зокрема, необхідно підготувати перелік захисників України, які потребують реабілітаційної допомоги за кордоном, та висновки про необхідність надання такої допомоги в іноземних реабілітаційних закладах; 5) пакет документів надсилається до того міністерства або іншого воєнізованого органу влади, якому підпорядковується військово-медичний заклад; 6) МО України або МВС України, або інший воєнізований орган влади узгоджують рішення про направлення військовослужбовця для проходження реабілітації в іноземному реабілітаційному закладі з МОЗ України, готують дозволи для виїзду за кордон для захисників України; 7) остаточне рішення про проходження реабілітації військовослужбовця в іноземному реабілітаційному закладі погоджується МОЗ України з Координаційним центром з надзвичайних ситуацій Європейської комісії. Вказаний координаційний центр володіє інформацією про готовність реабілітаційного закладу держави-члена Європейського Союзу прийняти українського військовослужбовця на безоплатне проходження реабілітації; 8) МОЗ України інформує Міністерство закордонних справ України про погоджений з іноземною стороною перелік захисників України, які можуть бути прийняті іноземними реабілітаційними закладами з метою надання реабілітаційної допомоги; 9) МОЗ України та МЗС України вживають заходів до пошуку відповідних реабілітаційних закладів в іноземних державах, які можуть надати реабілітаційну допомогу конкретному українському військовослужбовцю, який її потребує [13].

Окреслена процедура прийняття рішення про надання реабілітаційної допомоги українському військовослужбовцю в іноземному реабілітаційному закладі вбачається доволі складною. Відповідне рішення потребує узгодження з багатьма українськими та європейськими органами влади, що зумовлено як специфікою міжнародної співпраці, так і надмірною бюрократизацією. Отже, вважаємо, що чинна процедура прийняття рішення про направлення військовослужбовця для надання реабілітаційної допомоги у закордонний реабілітаційний заклад потребує спрощення.

Звернемо увагу на те, що в абз. 4 п. 6.16 Положення про військово-лікарську експертизу встановлено, що порядок надання військовослужбовцям медичної допомоги в іноземних закладах охорони здоров'я визначається законодавством держав, в яких вони перебувають на лікуванні [11]. Дійсно, стандарти реабілітаційної допомоги у кожній окремій країні встановлюються уповноваженими суб'єктами у сфері охорони здоров'я такої держави. Водночас медичні стандарти, затверджені в Україні, не можуть використовуватися в інших державах.

Також у п. 8 і п. 9 Порядку направлення військовослужбовців для лікування за кордон встановлено завдання МЗС України здійснювати організаційне сприяння та супровід захисників України під час одержання реабілітаційної допомоги в іноземній державі [13]. Цілком обґрунтовано, що у разі виникнення правових або організаційних питань у військовослужбовця під час реабілітації в іноземному реабілітаційному закладі він може звернутися до найближчого консульства України в іноземній державі.

Важливою умовою надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям в іноземних реабілітаційних закладах є оплата такої допомоги. Згідно з абз. 9 ч. 1 ст. 11 Закону № 2011-XII оплата послуг з надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків надання відповідної допомоги за рахунок

коштів приймаючої сторони [7]. Відповідно до п. 10 Порядку направлення військовослужбовців для лікування за кордон витрати, пов'язані з направленням захисників України на лікування за кордон, здійснюються за рахунок джерел, не заборонених законодавством [13]. При цьому Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» не передбачає можливості оплати Національною службою здоров'я України надання медичних і реабілітаційних послуг громадянам України в іноземних закладах охорони здоров'я та реабілітаційних закладах [14]. Отже, законодавство передбачає різні джерела для фінансування закордонної реабілітації військовослужбовців. Оплата реабілітаційної допомоги може здійснюватися як за рахунок коштів державного бюджету, так і за рахунок приймаючої сторони. При цьому невизначеним залишається питання про зобов'язання конкретного органу публічної влади забезпечити оплату надання військовослужбовцям реабілітаційної допомоги за кордоном. Можливо необхідні кошти повинні бути закладені до бюджету МОЗ України, МО України, Міністерства фінансів України, або ж відповідного органу сектору безпеки і оборони.

Висновок. Порядок та умови направлення військовослужбовців для одержання реабілітаційної допомоги до іноземних реабілітаційних закладів встановлений законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами України і характеризується певною специфікою: 1) умовою для проходження реабілітації військовослужбовцем в іноземному реабілітаційному закладі є встановлення відповідного діагнозу, перелік яких визначено МОЗ України, та обмеженість доступу до реабілітаційної допомоги в Україні; 2) розгляд питання про направлення військовослужбовця для проходження реабілітації за кордоном може бути ініційований військово-медичним закладом, на лікуванні в якому перебуває військовослужбовець; 3) остаточне рішення про направлення військовослужбовця для надання реабілітаційної допомоги в іноземному реабілітаційному закладі приймається міністерством, якому підпорядкований військово-медичний заклад, і погоджується з МОЗ України та Координаційним центром з надзвичайних ситуацій Європейської комісії; 4) фінансування реабілітації військовослужбовця в іноземному реабілітаційному закладі здійснюється за рахунок коштів державного бюджету України або за рахунок приймаючої сторони; 5) супровід захисників України під час одержання реабілітаційної допомоги в іноземній державі здійснює МЗС України через закордонні дипломатичні установи.

Для вдосконалення правового регулювання порядку направлення військовослужбовця для одержання реабілітаційної допомоги за кордоном запропоновано внести такі зміни до законодавства:

1) у п. 6.13 Положення про військово-лікарську експертизу слово «лікування» замінити словосполученням «медична та реабілітаційна допомога»;

2) серед норм Порядку направлення військовослужбовців для лікування за кордон встановити обов'язок міністерства, уповноваженого здійснити направлення військовослужбовця до іноземного реабілітаційного закладу, повідомляти про таке рішення той орган влади, якому підпорядковується військовий підрозділ, в якому проходив службу військовослужбовець. Це важливо, оскільки не всі воєнізовані органи влади мають у своєму підпорядкуванні військово-медичні заклади;

3) визначити центральний орган виконавчої влади, який був би відповідальним за фінансування отримання військовослужбовцями реабілітаційної допомоги в іноземних реабілітаційних закладах.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з розробкою пропозицій для вдосконалення законодавчих і підзаконних актів, які регулюють проходження реабілітації військовослужбовцями в іноземних реабілітаційних закладах.

Посилання:

1. Теремецький В. І., Миронова Г. А., Батрин О. В., Бондар-Петровська О. В., Андрієнко І. С., Федоренко Т. В. Правова природа медичних послуг: вектор української доктрини. Georgian medical news. (ISSN 1512-0112). 2024. № 1 (346). С. 80–87. URL: https://www.geomednews.com/Articles/2024/1_2024/80-87.pdf

2. Якимець М. В., Печиборщ В. П., Вороненко В. В. Гарантована психологічна допомога та реабілітація військовослужбовців – складова національної безпеки. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я. 2022. № 3 (39). С. 41–50. URL: https://doi.org/10.11603/1681-2786.2022. 3.13435

3. Соколова О. М., Васюк Н. О., Радиш Я. Ф. Реабілітація військовослужбовців: термінологія, класифікація, принципи та особливості (до проблем державного регулювання реабілітації особового складу Збройних Сил України). Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 23. С. 148–155.

4. Волошина В. В. Сутність поняття психологічної реабілітації військовослужбовців. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Психологія». 2024. № 2. С. 7–11. URL: https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2024.2.1

5. Подзіров А. О. Організаційно-правове забезпечення розвитку медичного туризму в Україні : монографія / за наук. ред. В. І. Теремецького. Київ : НДІ ППіП НАПрН України, 2024. 242 с.

6. Пашков В. М., Гнедик Є. С. Правове регулювання медичного туризму в умовах війни : монографія. Харків : Право, 2022. 188 с.

7. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text (дата звернення: 05 квітня 2025 року)

8. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20/find?text (дата звернення: 05 квітня 2025 року)

9. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text (дата звернення: 05 квітня 2025 року)

10.Порядок направлення громадян України для лікування за кордон : постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1079. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1079-2017-п (дата звернення: 05 квітня 2025 року)

11.Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України від 14.08.2008 № 402. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon. rada.gov.ua/laws/show/z1109-08#Text (дата звернення: 05 квітня 2025 року)

12.Про затвердження Критеріїв направлення громадян України для лікування за кордон на період дії воєнного стану та визначення закладів охорони здоров'я, які здійснюють координацію направлення громадян України для лікування за кордон на період дії воєнного стану : наказ МОЗ України від

05.04.2022 № 574. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-22 (дата звернення: 05 квітня 2025 року)

13.Про затвердження Порядку направлення осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на лікування за кордон : постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 № 411. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2022-п (дата звернення: 05 квітня 2025).

14.Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text (дата звернення: 05 квітня 2025 року)

Статтю було подано	07.04.2025	The article was submitted
Статтю було прийнято	18.04.2025	The article was accepted